

ТРАНСПЛАНТАЦІЯ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ШУСТ Ганна Петрівна - кандидат юридичних наук, Київський професійно-педагогічний коледж імені Антона Макаренка

ORCID 0000-0002-0806-8777

БАТРИН Олеся Василівна - кандидат юридичних наук, суддя Печерського районного суд м. Києва

ORCID 0000-0001-9798-201X

УДК 342.95: 347.151

DOI 10.32782/NP.2020.4.35

Публікацію присвячено дослідженню особливостей розвитку та правового регулювання інституту трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. Для належного аналізу реального становища та перспектив розвитку трансплантації в Україні, як одного із найефективніших методів лікування окремих хвороб, розглянуто передумови становлення інституту трансплантації, законодавче регулювання відповідних відносин та зміни, які відбулися у цій сфері. На основі аналізу чинного законодавства встановлено основні проблеми, що потребують вирішення.

Ключові слова: трансплантація анатомічних матеріалів, донорство, правове врегулювання, операції з трансплантації, трансплант-координатор.

Постановка проблеми

Медична наука наразі стрімко розвивається, що призводить до постійного впровадження нових методів лікування. За таких умов юридична наука, яка забезпечує правове регулювання суспільних відносин у сфері охорони здоров'я, не може залишатися сталою, а отже, потребує нових досліджень, що включають в себе аналіз низки нормативно-правових актів, як національного, так і міжнародного рівня, а також досвіду зарубіжних країн.

Результатом розвитку медицини є винайдення нових методів лікування, проте повноцінне їх запровадження потребує вчасного вдосконалення законодавства.

Повноцінне запровадження нових методів лікування, як результат розвитку медицини, потребує вчасного вдосконалення нормативно-правових актів, що забезпечують правову основу їх реалізації. Однією з таких сфер медицини є трансплантація анатомічних матеріалів людини. Не дивлячись на те, що перша у світі операція з трансплантації відбулася ще в 1912 році (пересадка рогівки ока), друга – у 1933 році (пересадка нирки) [1, с. 29], а трансплантації як спеціальному методу лікування міжнародне співтовариство почало приділяти підвищену увагу лише починаючи з 1980-х років. Для України інститут трансплантації і досі залишається недослідженим та неврегульованим на достатньому рівні. Внаслідок цього натепер відсутня чітко регламентована процедура з підготовки та проведення відповідних операцій, врегулювання інших проблемних питань, які виникають у зв'язку із трансплантацією анатомічних матеріалів людини.

Стан дослідження проблеми

Хоча інститут трансплантації є відносно новим для України, проте вже існує ряд наукових досліджень та публікацій на цю тематику. Окремим питанням трансплантації анатомічних матеріалів в Україні були присвячені роботи таких науковців, як М.С. Брюховецька, С.В. Гринчак, О. І. Кисельова, М.Н. Малєїна, О. О. Мисливська, І.В. Міщук, М.М. Новицька, Н.С. Юзікова та інші. Так, М. С. Брюховецька досліджу-

вала особливості цивільно-правового регулювання посмертного донорства в Україні [2]. Проблема незаконної діяльності у сфері трансплантації та запобігання їй було темою дослідження О. О. Мисливської [3]. Натомість М. М. Новицька інститут трансплантації анатомічних матеріалів людини досліджувала крізь призму адміністративно-правового регулювання [4]. Темою дослідження О. В. Клименко була історія розвитку правового регулювання у сфері трансплантації органів у зарубіжних країнах [5; 6]. Загальні принципи та особливості формування правової бази для врегулювання відносин у сфері трансплантації досліджувалися В. І. Теремецьким та іншими науковцями [7].

Однак усі ці дослідження лише опосередковано включають в себе аналіз реалій та перспектив розвитку інституту трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні, оскільки одні досліджують лише міжнародні принципи у цій сфері, інші – відповідальність за незаконну трансплантацію, деякі – конституційні основи трансплантації. Саме тому існує нагальна потреба проаналізувати реалії та перспективи трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є аналіз стану трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні станом на сьогодні та визначення на його основі перспектив розвитку цього інституту в майбутньому. Основними завданнями статті є: визначення сучасного стану нормативно-правового забезпечення інституту трансплантації анатомічних матеріалів в Україні; виокремлення основних новел законодавства у цій сфері та їх ґрунтовний аналіз; порівняння правових положень чинного і попереднього законодавства, що регулюють відносини у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людини; розкриття сучасного стану та перспектив розвитку інституту трансплантації анатомічних матеріалів людини в Україні у майбутньому.

Виклад основного матеріалу

Після здобуття незалежності Україна отримала низку проблем, які потребували

вирішення. Обравши стратегію сталого розвитку, Україна, як держава, визначилася з пріоритетами – захист прав і свобод людини та громадянина. Як зазначає Н. Юзікова, життєво важливі права людини можуть бути захищені за умови узгодженості соціальної, медичної та правової сфер [8, с. 213]. Саме тому однією з проблем, яка постала перед державою – низька усвідомленість необхідності інституту трансплантації та, відповідно, відсутність нормативного регулювання цього інституту.

Перші спроби української держави врегулювати відносини у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині були здійснені у 1994 році, коли Кабінет Міністрів України спільно з Міністерством охорони здоров'я України прийняли рішення про створення Координаційного центру трансплантації органів, тканин і клітин. Згодом, у 1999 році Верховна Рада України прийняла Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» (далі – Закон № 1007-XIV), в якому трансплантація визначалася як окремий інститут медичної сфери [9]. Таке виокремлення трансплантації анатомічних матеріалів в самостійний інститут, свідчило про те, що питання трансплантації вимагає окремого закріплення на законодавчому рівні.

Основними недоліками Закону № 1007-XIV виявилися невідповідність його норм реаліям матеріально-технічного забезпечення закладу охорони здоров'я та неготовність суспільства до такого методу лікування. Наприклад, Закон вимагав отримання згоди при житті донора або членів його родини. Водночас в українських лікарнях не було необхідного обладнання, яке б давало змогу діагностувати смертельний стан людини і, відповідно, отримати її згоду на трансплантацію. В свою чергу, коли особа раптово дізнається про такий стан, то вона, як і її родичі перебувають у шоковому стані, паніці, розпачі тощо і відповідно часто нездатні (не мають ні часу, ні бажання) думати та приймати рішення про дозвіл на донорство. Така нездатність до прийняття рішення про донорство присутня і в разі трагічної загибелі рідної людини, коли смерть настає в

результаті дорожньо-транспортної пригоди чи за інших обставин.

Саме тому в Україні більшість операцій з трансплантації анатомічного матеріалу людині, які вже відбулися, проводилися із залученням живого донора. Це негативно вплинуло на кількість операцій з трансплантації таких органів, без яких неможливе життя людини, наприклад серця. Більшість з проведених операцій – це лише трансплантація нирки або печінки.

Доказом недосконалого правового регулювання інституту трансплантації анатомічних матеріалів людині є невтішна статистика. Так, станом на 2016 р. у країнах з добре розвинутою системою трансплантації приблизно на 1 млн населення припадає до 40 операцій з трансплантації від трупних донорів. В Україні ця цифра становить приблизно 0,2 чоловік на 1 млн населення [10].

Для вирішення існуючих проблем, 17.05.2018 р. парламентом України було прийнято Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» (далі – Закон № 2427-VIII) [11]. З прийняттям цього Закону розпочалося перезавантаження сфери трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, оскільки він запровадив низку змін, спрямованих на вдосконалення інституту трансплантації в майбутньому. Тому слід докладніше розглянути нововведення, оскільки саме вони зможуть визначити напрям розвитку трансплантації в нашій країні.

Першим кроком на шляху модернізації інституту трансплантації було вдосконалення вже існуючих та запровадження нових термінів, законодавче закріплення їх визначення. Так, було впроваджено поняття потенційного донору, імплантації, аутотрансплантації, імунологічної сумісності тощо; розрізнено два типи донорів – живий донор та донор-труп. Також було виокремлено новий вид діяльності у сфері трансплантації – трансплант-координацію і запроваджено посаду трансплант-координатора, як ключової фігури в системі трансплантації, та встановлено вимоги до особи, яка бажала зайняти цю посаду. На початку 2019 р. посада трансплант-координатора була внесена до Класифікатора професій [12], а підготовка

відповідних спеціалістів – покладена на Запорізьку медичну академію післядипломної освіти [4, с. 64].

Крім того, вперше на законодавчому рівні було закріплено поняття «моменту незворотної смерті», який є відправною точкою для посмертного донорства. Так, відповідно до ст. 16 Закону № 2427-VIII, як незворотна смерть визнається стан, коли наявна смерть мозку або біологічна смерть [11], тому час її настання та фіксації є тим моментом, з якого вступає в силу згода або незгода особи бути донором.

Умови та процедура встановлення моменту смерті мозку врегульовані наказом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ України) «Про встановлення діагностичних критеріїв смерті мозку та процедури констатації моменту смерті людини», відповідно до якого особа, в якій констатовано смерть мозку, за умови існування медичних передумов для вилучення органів та інших анатомічних матеріалів, розглядається як потенційний донор. Про такого донора невідкладно повідомляється до єдиної державної інформаційної системи трансплантації, також повідомляється найближчих заклад охорони здоров'я або наукова установа, що здійснюють діяльність пов'язані з трансплантацією анатомічних матеріалів людині [13]. Зауважимо, що на сьогодні, у зв'язку з прийняттям Закону № 2427-VIII, плануються зміни в процедурі констатації смерті мозку, саме тому МОЗ України винесло на громадське обговорення відповідний проект наказу [14].

Також не залишили і поза увагою автори Закону № 2427-VIII той факт, що наразі у всіх сферах суспільного життя відбувається комп'ютеризація та передбачили запровадження двох спеціалізованих електронних автоматизованих інформаційно-телекомунікаційних систем – Єдиної державної інформаційної системи трансплантації органів та тканин та Державної інформаційної системи трансплантації гемопостетичних стовбурових клітин [11].

Основним і спільним призначенням цих систем є збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, обробка, адаптування, зміна, поновлення, використання, поширен-

ня (розповсюдження, реалізації, передача), знеособлення та знищення визначеної законом інформації про фізичну особу (донора, реципієнта) та іншої інформації, передбаченої законодавством. Крім того, призначенням Державної інформаційної системи трансплантації гемопоетичних стовбурових клітин є інформаційне забезпечення прийняття рішень з питань трансплантації анатомічних матеріалів людини у вигляді гемопоетичних стовбурових клітин, а Єдиної державної інформаційної системи трансплантації органів та тканин – здійснення автоматизованого об'єктивного і неупередженого розподілу анатомічних матеріалів людини, визначення пар донор-реципієнт. Вся інформація, з якою працюють ці інформаційні системи зберігається на інформаційних ресурсах, зареєстрованих та розташованих в Україні [11].

Відповідно до ст. 11 Закону № 2427-VIII Єдина державна інформаційна система трансплантації органів та тканин містить інформацію щодо: волевиявлення особи про надання згоди/незгоди на посмертне донорство або призначення нею повноважного представника та волевиявлення такого представника щодо розпорядження тілом (анатомічним матеріалом) особи, яку вона представляє; анатомічних матеріалів людини, призначених для трансплантації та/або виготовлення біоімплантів; живих донорів та реципієнтів (в узгодженому з ними обсязі); відомостей про надану згоду реципієнта на надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації; осіб з трансплантованим анатомічним матеріалом (в узгодженому з ними обсязі); суб'єктів (заклади охорони здоров'я, інші суб'єкти господарювання), що надають медичну допомогу із застосуванням трансплантації та/або здійснюють діяльність, пов'язану з трансплантацією; трансплант-координаторів; інші дані визначені чинним законодавством [11].

Натомість Державна інформаційна система трансплантації гемопоетичних стовбурових клітин містить інформацію щодо потенційних донорів та реципієнтів (в узгодженому з ними обсязі); результати лабораторних досліджень; відомостей про надану згоду реципієнта на надання медичної до-

помоги із застосуванням трансплантації гемопоетичних стовбурових клітин та інші дані [11].

З прийняттям Закону № 2427-VIII значних змін зазнав і Кримінальний кодекс України (в частині суворості відповідальності за незаконну трансплантацію анатомічних матеріалів) [15].

Також значним досягненням та кроком вперед є розширення переліку суб'єктів, які можуть надавати медичну допомогу із застосуванням трансплантації та здійснювати діяльність, пов'язану з трансплантацією. Так, відповідно до ст. 6 Закону № 2427-VIII до таких суб'єктів відносяться заклади охорони здоров'я, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та інші суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність, пов'язану з трансплантацією незалежно від форми власності, а також бюро судово-медичної експертизи [11]. Таке нововведення матиме позитивний вплив, оскільки буде корисним для пацієнтів, адже не секрет, що приватні клініки, як правило, мають краще матеріально-технічне оснащення та умови перебування.

З огляду на це прийняття Закону № 2427-VIII та запровадження в ньому норм, що відповідають вимогам сучасного суспільства, має свої позитивні здобутки, про що неодноразово зазначав екс-міністр охорони здоров'я М.В. Степанов. Відповідно до цього позитивними зрушеннями у сфері трансплантації можна вважати таке:

1) збільшення кількості центрів трансплантації, які беруть участь у реалізації пілотного проекту з трансплантації анатомічних матеріалів. Так, 34 закладів охорони здоров'я було включено до пілотного проекту і серед них – один заклад приватної форми власності; до переліку закладів, що здійснюють пересадку кісткового мозку приєдналися ще три, таким чином, на сьогодні в Україні діють шість закладів охорони здоров'я, які можуть виконувати такі операції [16];

2) поповнився перелік закладів охорони здоров'я, в яких вперше було проведено операцію по пересадці анатомічних матеріалів; перелік таких закладів збільшився на 4 заклади охорони здоров'я;

3) проведення 204 операцій із трансплантації кісткового мозку, 91 – з пересадки нирки, 19 – печінки, 8 – серця; вперше виконано трансплантацію алогенна трансплантація кісткового мозку [17];

4) фінансування проекту трансплантації у 2020 році сягнуло 112 млн грн, а на 2021 рік заплановано – 502 млн [18].

Однак, не дивлячись на позитивні зрушення, які відбулися у сфері трансплантації анатомічних матеріалів з прийняттям Закону № 2427-VIII, назвати цей Закон досконалим не можна. Поряд з позитивними нововведеннями, Закону № 2427-VIII породжує низку проблемних питань, які досить часто є темою для обговорення та виступів науковців та практиків. До таких недоліків, зокрема можна віднести:

1) відсильний характер норм Закону № 2427-VIII, що зумовлює необхідність звернення до підзаконних нормативно-правових актів (постанов Кабінету Міністрів України, наказів МОН України тощо). Але, на жаль, такі нормативно-правові акти приймаються дуже повільно, що спричинює «омертвіння» окремих положень Закону № 2427-VIII, а отже, неможливість їх застосування на практиці;

2) затягування запуску Єдиної державної інформаційної системи трансплантації органів та тканин (далі – ЄДІСТ). Хоча вказана інформаційна система прийнята на тестування МОЗ України ще в травні 2019 року, проте вона і досі не розпочала свою діяльність [19]. Тобто від прийняття Закону № 2427-VIII, який визнав необхідність створення ЄДІСТ вже минуло майже три роки, а вона так і не працює. Це є дуже великий термін і тому затримка запуску ЄДІСТ негативно впливає на розвиток інституту трансплантації та можливість кожного в Україні отримати відповідні медичні послуги. Більше того, Положення, яке б визначало порядок та умови її функціонування, а також порядок та умови внесення до неї інформації і використання цієї інформації і досі не прийняте;

3) «координаційний вакуум». Так, на виконання нововведень Закону № 2427-VIII щодо запровадження трансплант-координаторів, у 2020 р., Кабінетом Міністрів Укра-

їни було створено державне підприємство «Український центр трансплант-координації». Утім і досі відсутня належна база для підготовки таких осіб.

Крім зазначених вище недоліків, які за своїм характером є організаційно-регулюючими, до основних проблем, що стоять на заваді повноцінного запуску інституту трансплантації в Україні можна віднести і «інформаційний вакуум», низький рівень обізнаності населення у цій сфері, усвідомленості в користі та значенні посмертного донорства.

Відсутність позитивних новин про успішно проведенні операції, морального заохочення (публічної подяки, шанобливого ставлення тощо) донора/особи, яка потенційно може ним стати і натомість висвітлення негативних моментів (про вчиненні правопорушення у цій сфері) призводить до спотвореного уявлення про донорство, існування недовіри та страху у громадян, що насправді гальмує розвиток інституту трансплантації анатомічних матеріалів.

Також на розвиток інституту трансплантації впливає відносно незначне (у порівнянні з отриманою вигодою) покарання за злочинні діяння у сфері трансплантації.

Висновки та пропозиції

Отже, не дивлячись на позитивні зрушення у сфері трансплантації, які були спричинені прийняттям Закону № 2427-VIII, в Україні все ще залишається чимало питань, які потребують нагального вирішення. До основних з них можна віднести:

1) слабка правова регламентація сфери трансплантації – проявляється в неузгодженості окремих нормативно-правових актів, запізній реакції законодавства на зміни, які відбуваються в суспільстві та медичній науці, існування «мертвих» норм чинного законодавства, відсутності нормативних актів, які мають регулювати окремі аспекти трансплантації, як новітнього методу лікування;

2) відсутність просвітницької діяльності у сфері трансплантації.

Для вирішення зазначених питань, забезпечення розвитку інституту трансплантації і тим самим створення умов для реалі-

зації прав людини та громадянина у сфері охорони здоров'я, необхідно розробити єдину стратегію розвитку трансплантації в Україні, де слід прописати основні цілі, завдання, які постають перед трансплантацією, та етапи їх виконання. При виробленні такої стратегії особливу увагу слід приділяти не лише «процедурній» частині (стосується процедури відбору донора, проведення операції тощо), а і морально-етичній, до якої слід віднести такі питання, як популяризація донорства, просвітницька діяльність, психологічна підтримка донорів та реципієнтів (їх родичів та близьких), дотримання етичних норм медичними та іншими працівниками закладів охорони здоров'я чи інших суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність, пов'язану з трансплантацією.

Вважаємо, що для успішного функціонування інституту трансплантації необхідними рівною мірою є досконале законодавство, яке регулює відносини у цій сфері, висококваліфіковані спеціалісти та довірчі відносини між донором (потенційним донором), його рідними (представником) та медичною сферою. І саме над формуванням таких відносин, створенням позитивного інформаційного поля наразі має працювати наша держава, оскільки саме тут існує найбільша прогалина. У популяризації донорства також в нагоді може стати досвід зарубіжних країн.

Література

1. Новицька М. М. Історичний досвід трансплантології та її нормативне регулювання в Україні. Правові горизонти. Суми, 2017. № 7 (20). С. 27–31.
2. Брюховецька М. С. Цивільно-правове регулювання посмертного донорства в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2017. 200 с.
3. Мислива О. О. Кримінально-правова характеристика та запобігання незаконній діяльності у сфері трансплантації: монографія. Дніпро: ДДУВС, 2019. 220 с.
4. Новицька М. М. Адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні: дис. ...

канд. юрид. наук: 12.00.07 / Сумський держ. ун-т. Суми, 2019. 267 с.

5. Клименко О. В., Шоха Г. Р. Історія розвитку правового регулювання у сфері трансплантації органів у Великій Британії, США та країнах Європи. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки, 2019. № 1. Т. 30 (69). С. 1–6.

6. Клименко О. В., Патратій О. В. Історія розвитку правового регулювання трансплантації органів у країнах Євразії. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція, 2018. № 36. Т. 2. С. 4–7.

7. Теремецкий В. И., Ковальчук А. Ю., Федоренко Т. В., Орловская И. Г., Слюсар К. С. Формирование правовой базы для урегулирования различных видов взаимодействия в сфере трансплантологии и её общих принципов. Georgian medical news, 2019. № 2 (287). С. 147–152.

8. Юзікова Н. С. Правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2020. № 4. С. 213–218.

9. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині: Закон України від 16.07.1999 № 1007-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1007-14#Text>

10. Проблеми та перспективи розвитку системи трансплантації в Україні: що заважає рятувати тисячі українців за допомогою трансплантації? Сайт Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/problemi-ta-perspektivi-rozvitku-sistemi-transplantacii-v-ukraini-scho-zavazhae-rjatuvati-tisjachi-ukrainciv-za-dopomogojutransplantacii>

11. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 № 2427-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>

12. Про затвердження Зміни № 8 до національного класифікатора ДК 003:2010: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15.02.2019 № 259. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0259731-19#n5>

13. Про встановлення діагностичних критеріїв смерті мозку та процедури кон-

статації моменту смерті людини: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.09.2013 № 821. URL: <https://www.apteka.ua/article/480130>

14. Устінов О.В. Розроблено критерії діагностики смерті мозку. Український медичний часопис: актуальні питання клінічної практики. URL: <https://www.umj.com.ua/article/190364/rozrobleno-kriteriyi-diagnostiki-smerti-mozku>

15. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

16. Деякі питання реалізації пілотного проекту щодо зміни механізму фінансового забезпечення оперативного лікування з трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів: постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 № 707. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/707-2018-%D0%BF#Text>

17. Статистичні дані. Центр медичної статистики МОЗ України. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdan.html>

18. Проект Закону про Державний бюджет України на 2021 рік. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?p13511=69938

19. Єдину державну інформсистему трансплантації розроблено, вона готова до запуску – розробник. Сайт інформаційного агентства «Інтерфакс-Україна», 2020. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/press-conference/637646.html>

Shust Hanna Petrivna, PhD in Law, Chair of the Department of Law, Kyiv Professional Pedagogical College named after A. Makarenko
Batryn Olesia, PhD in Law, judge of the Pechersky District Court of Kyiv

TRANSPLANTATION OF ANATOMICAL MATERIALS TO HUMAN BEINGS IN UKRAINE: REALITIES AND PERSPECTIVES

The publication is focused on studying the peculiarities of the development and legal regulation of the institution of transplan-

tation of anatomical materials to human beings in Ukraine. The author has studied the prerequisites for the establishment of the transplantation institution, legislative regulation of the relevant relations and changes in this area in order to properly analyze the real situation and perspectives of transplantation's development in Ukraine as one of the most effective methods of treatment of certain diseases. Based on the analysis of the Law of Ukraine "On Applying Transplantation of Anatomical Materials to Human Beings" adopted in 2018, it has been found out that it contains innovations that are positive, but also has a number of shortcomings that negatively affect the development of transplantation in Ukraine.

It has been established that the main positive aspects of the adoption of this Law are the improvement of existing and introduction of new terms; legislative consolidation of the possibility of using crossed donarship and the concept of "moment of nonreversible death"; introduction of specialized state information systems; introduction of a key figure into the transplantation system – transplant-coordinator; creation of the Ukrainian Transplant-Coordination Center; expanding the list of entities that can provide medical care through transplantation and / or carry out activities related to transplantation.

The author has singled out the following problems that Ukraine faces in the development of the institution of transplantation: imperfection and inconsistency of legislation, organizational delays in the implementation of planned measures aimed at ensuring full realization of citizens' right to life and health, getting qualitative and timely medical services; "Information vacuum", unpopularity of donarship, lack of public confidence in the health care sector.

To address these issues, the author has offered to develop a strategy for the development of transplantation in Ukraine, where special attention should be paid to the moral and ethical aspect of transplantation.

Key words: transplantation of anatomical materials, donarship, legal settling, transplantation surgeries, transplant-coordinator.